

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Ing. Mgr. Martinem Jakubem Brusem
ve věci

žalobce: K. J., narozený dne X
bytem X

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované č. j. X ze dne 15. 3. 2024

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Rozhodnutím ze dne 5. 2. 2024 žalovaná zvýšila žalobci od 25. 11. 2023 starobní důchod a přiznala jeho výplatu ve výši 28 493 Kč měsíčně zahrnující zvýšení procentní výměry za jedno vychované dítě o 500 Kč měsíčně za žalobcovu dceru K., narozenou dne X. Za výchovu syna P., narozeného dne X, však žalobci nebylo zvýšení procentní výměry přiznáno. Žalobcovy námitky proti tomuto rozhodnutí žalovaná zamítla žalobou napadeným rozhodnutím.

Žaloba

2. V žalobě žalobce nesouhlasil se závěrem žalované, že se o syna P. nestaral v největším rozsahu. Trval na tom, že se spolu s manželkou řádně staral o obě děti po celý jejich život a

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

po smrti manželky na něj přešly veškeré povinnosti spojené s výchovou obou dětí. Žalobcova manželka zemřela v době, kdy bylo synovi 11 let a od té doby až do jeho zletilosti (cca 7 let) se o něj staral žalobce. Konstatoval, že jeho manželka zemřela náhle a s tím bylo spojeno mnoho komplikací, na děti zůstal sám. Po smrti manželky nemohl žalobce vykonávat noční směny, částečně přišel o příplatky za noční směny, ztratil možnost přivýdělků, neboť dětem se musel věnovat také o prázdninách a víkendech. Dodal, že občas musel využít služeb svých známých či sousedů, kteří mu za úplatu hlídali děti, když nebyla jiná možnost. Žalobce namítal, že do smrti manželky se o děti staral spolu s ní, poté sám, tudíž splňuje podmínky pro přiznání tzv. výchovného, neboť o ně pečoval v největším rozsahu. K tomu poukázal na rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 22. 11. 2023, č. j. 52 Ad 13/2023-24. Podle žalobce měla žalovaná vycházet ze skutečného stavu věci, případně jej vyzvat k doložení jeho tvrzení, nikoli rozhodovat jen na základě zákona bez řádného zjištění stavu věci.

3. Žalobce navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Vyjádření žalované k žalobě

4. Žalovaná ve svém vyjádření popsala důvody pro zavedení tzv. výchovného a zdůraznila, že o uznání výchovy pro muže lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy bylo dítě ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce s tím, že výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Výchova každého dítěte se podle žalované posuzuje zvlášť od jeho narození do jeho zletilosti a celá částka výchovného náleží té osobě, která výchovu daného dítěte zajišťovala ve větším rozsahu.
5. Podle žalované prohlásil žalobce v žádosti, že o syna pečoval v největším rozsahu v době od 14. 1. 1992 do 26. 2. 1999. Žalovaná poukázala na osobní list důchodového pojištění žalobcovy manželky, který vyhotovila pro účely stanovení vdoveckého a sirotčího důchodu na základě žalobcovy žádosti ze dne 15. 1. 1992. Upozornila také na žalobcův osobní list důchodového pojištění. Z těchto podkladů a z tvrzení žalobce, že za života manželky pracoval i v nočních směnách, žalovaná s ohledem na výši příjmů minimum vyloučených dob u žalobce do roku 1991 dovodila, že žalobcova manželka zajišťovala výchovu jako celek ve větším rozsahu. Žalobce podle žalované nijak neprokázal, jak byl schopen svůj údajně větší rozsah péče zajistit, když vykonával náročné zaměstnání ve směnném provozu. Žalovaná shrnula, že za takových okolností nelze tvrdit, že žalobce o syna pečoval soustavně s aktivní osobní péčí ve větším rozsahu než jeho manželka. Žalobcem zmíněný rozsudek podle žalované řeší skutkově jiný případ.
6. Žalovaná navrhla, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

Ústní jednání

7. Při soudním jednání konaném dne 29. 7. 2024 žalobce uvedl, že se ujal výchovy syna P. po dovršení osmého roku jeho věku z důvodu úmrtí své manželky. V takovém případě pro nárok na výchovné stačí, že o syna pečoval pět let a nepřestal před dovršením jeho 18 let; tyto podmínky splnil. Žalobce poznamenal, že nechce snižovat péči své zesnulé manželky, starala se vzorně; kdyby žila, pobírala by výchovné ona. V době, kdy zesnulá manželka žila, starala se o děti, zatímco žalobce pracoval, aby rodinu uživil. Žalobce dodal, že s dětmi zůstal sám, musel se o ně starat i vydělávat, což nikdo nezohlednil. Trval proto na tom, že má na výchovné nárok.

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

8. Pověřená pracovnice žalované při tomtož jednání odkázala na písemné vyjádření. Dále uvedla, že pro nárok na výchovné je třeba splnit dvě podmínky – osobní péči o dítě a péči v největším rozsahu. V případě syna P. první podmínku splnili žalobce i jeho zesnulá manželka, druhou jen zesnulá manželka (pečovala 10 let a 11 měsíců). Péči žalobcovy manželky o nezletilé děti žalovaná zohlednila již při rozhodování o vdoveckém a sirotčím důchodu; tehdy to žalobce nijak nezpochybňoval. Pověřená pracovnice žalované zdůraznila, že pokud oprávněná osoba o výchovné nepožádala (zemřela), nelze nárok přiznat druhému z rodičů. Dále poukázala na smysl a účel výchovného jako kompenzace dopadů výchovy dítě na pracovní kariéru a budoucí důchodové nároky.

Posouzení věci soudem

9. Žaloba není důvodná.
10. Podle čl. II bodu 1 zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, platí, že *starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.*
11. Z bodu 3 téhož ustanovení vyplývá, že *podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.*
12. Žalobci byl starobní důchod přiznán od 31. 12. 2022, tudíž se na něj vztahují citovaná ustanovení zákona č. 323/2021 Sb.
13. Podle § 34a odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) platí, že *dítě se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odstavce 1 (dále jen „zvýšení za vychované dítě“) považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení za vychované dítě současně započítat více osobám; vychovávalo-li dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Při zvýšení za vychované dítě se přihlíží jen k výchově toho dítěte, které jako vychované pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu; není-li tato podmínka splněna, zvýšení za vychované dítě nenáleží.*
14. Z § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění plyne, že *podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena*

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat. Pokud dítě zemřelo po dosažení 5 let věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečovala o dítě od jeho narození do jeho úmrtí; ustanovení vět první a druhé tím nejsou dotčena.

15. Soud nejprve považuje za nutné připomenout smysl a účel právní úpravy výchovného. Výchovné náleží osobě, která o děti osobně pečovala v největším rozsahu. Smyslem výchovného je nejenom ocenit zásluhy těchto pečujících osob, jejich úsilí o přínos a výchovu, ale zároveň jim paušálně kompenzovat snížení důchodu, které nastalo v důsledku omezených příjmů během péče o děti. Soud nepochybně, že finanční zabezpečení dítěte je rovněž významnou součástí péče o dítě. Právní úprava výchovného však nemíří na podporu toho z rodičů, který zajišťoval dostatečné příjmy pro pokrytí potřeb dítěte. Úsilí tohoto rodiče je oceněno započtením výdělků (vyměřovacích základů), jichž dosahoval. Právní úprava navíc hovoří o osobní péči, nikoli o finančním zabezpečení dítěte, které není pro účely výchovného měřitelným faktorem. Přiznání výchovného tak nelze odůvodnit finančním zabezpečením rodiny.
16. Pro účely posouzení nároku na výchovné je relevantní to, že nárok na výchovné bude mít jen ten z rodičů, který o dítě osobně pečoval v největším rozsahu. „*Jestliže však rodič, který o dítě osobně pečoval v největším rozsahu, zemře, druhému z rodičů nárok na zvýšení procentní výměry starobního důchodu o výchovné nevzniká. Nárok na výchovné je totiž vázán právě na splnění podmínky osobní péče v největším rozsahu. V opačném případě by tato podmínka nebyla zákonodárcem vůbec vyžadována*“ (srov. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 18. 3. 2024, č. j. 61 Ad 10/2023-34).
17. V nyní řešené věci není sporu o tom, že dokud žalobcova manželka žila, o děti se starala ona, zatímco žalobce zabezpečoval rodinu po finanční stránce. Žalobcova manželka zemřela dne X. Tehdy bylo nezletilému synovi P. (narozenému dne X) 10 let a 11 měsíců. Z evidenčního listu důchodového pojištění žalobcovy zesnulé manželky vyplynulo, že právě jí byla započítána doba péče o obě děti. Z žalobcova evidenčního listu důchodového pojištění naopak plyne, že mu žádná doba péče o děti započtena nebyla a v období od narození syna P. do úmrtí žalobcovy manželky má započtenou ničím nepřerušenou dobu zaměstnání a zaměstnání I. kategorie.
18. Dobu péče o dítě lze započíst jen jedné z pečujících osob. V období od narození syna P. do úmrtí žalobcovy manželky je s ohledem na výše uvedené třeba započítat dobu péče o dítě žalobcově zesnulé manželce. Zbývajících 7 let a 1 měsíc se započítá žalobci. Z porovnání těchto údajů vyplývá, že v největším rozsahu pečovala o syna P. žalobcova zesnulá manželka. Žalobce tak podmínku osobní péče v největším rozsahu (§ 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, čl. II bod 3 zákona č. 323/2021 Sb.) nesplnil, a proto nemá na výchovné nárok.
19. Soud zdůrazňuje, že na výše uvedeném nic nemění ani skutečnost, že žalobcova manželka zemřela a o výchovné za syna P. si nepožádala (ani nemohla). Nárok na výchovné totiž nepřechází z jedné pečující osoby na jinou.
20. Argumentuje-li žalobce tím, že se výchovy syna P. ujal po dosažení jeho osmého roku věku a pečoval o něj do jeho zletilosti více než pět let, soud konstatuje, že takto § 32 odst. 4 větu druhou zákona o důchodovém pojištění vykládat nelze. Žalobce se totiž výchovy syna P. v okamžiku úmrtí své manželky neujal. Žalobce se na výchově svého syna podílel již od jeho narození (zejména stran finančního zabezpečení), avšak v menším rozsahu než jeho zesnulá manželka. Ustanovení, kterého se žalobce dovolává, tak na jeho případ nedopadá.

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

21. Žalobcův odkaz na rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 22. 11. 2023, č. j. 52 Ad 13/2023-24, považuje zdejší soud za nepřiléhavý. Zmíněný rozsudek totiž řešil skutkově odlišnou situaci, kdy se otec staral o syna již před úmrtím matky, která z důvodu nemoci několik let péči zajišťovat nemohla. V nyní řešené věci však sám žalobce uvedl, že jeho manželka zemřela náhle. Dobu péče o nezletilého syna před její smrtí tak nelze žalobci započíst.
22. Soud nijak nezpochybňuje, že se žalobce v důsledku úmrtí své manželky ocitl ve velmi komplikované situaci, kdy na své dvě děti zůstal sám a musel je zabezpečovat nejen finančně (jako doposud), ale také o ně osobně pečovat. To pro něj muselo být velmi náročné. Soud proto rovněž lidsky chápe, že žalobce považuje za nespravedlivé, že mu výchovné za syna P. nenáleží. Současná právní úprava však skutečně neumožňuje, aby bylo žalobci výchovné přiznáno.
23. K žalobcovu tvrzení, že žalovaná rozhodla jen na základě zákona bez řádného zjištění stavu věci, soud konstatuje, že žalovaná zjistila stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a v rozsahu, který byl nezbytný pro její rozhodnutí. Všechny potřebné podklady jsou součástí správního spisu. Soud dodává, že žalobce neupřesnil, v čem konkrétně žalovaná nezjistila skutečný stav věci. Neuvedl ani, jaká svá tvrzení měl na mysli, když namítal, že jej měla žalovaná vyzvat k doložení jeho tvrzení. Mezi účastníky řízení ostatně ani nebyl sporný skutkový stav, ale spíše výklad příslušné právní úpravy a její užití na daný skutkový stav. Vždyť i sám žalobce připustil, že kdyby jeho manželka žila, výchovné by pobírala ona, neboť o syna P. až do své smrti osobně pečovala.
24. S ohledem na výše uvedené soud vyhodnotil žalobu v mezích žalobních bodů jako zcela nedůvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
25. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch a žalované náhrada nákladů řízení ze zákona nepřisluší, proto soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 611/6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

Ústí nad Labem 29. července 2024

Ing. Mgr. Martin Jakub Brus v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.